Jongerentheater over Verzet toen en nu

Met dank aan: Het Zeeheldentheater, Wim Willems, auteur van de biografie over Ru Paré, Het Museon

Regie: Freya Ligtenberg

STILLEVENS van VERZET

16 september
Louis XV zaal
14:30 uur

MUSEON

Reserveren: 070 - 399 2222 of via de mail: info@zeeheldentheater.nl

Toegang: € 15,- | Leden Pulchri: € 10,- | Ooievaarspas:€ 7,50

ADVERTENTIE

PULCHRI
STUDIO

Ru Paré, een vergeten kunstenares
(1896-1972)

25 aug
tm
18 sept
2018

Pulchri Studio
Lange Voorhout 15
Den Haag
open: di-zo van 12-17 uur

Ook in het
MUSEON
De onderduikkinderen van 'tante Zus'
tm **23 sept 2018**
Ru Paré als verzetsheldin!

Den Haag

Theodora Versteegh Stichting

13. 9. 2018 D.H.C

PULCHRI
STUDIO

Ru Paré,
een vergeten kunstenares
(1896-1972)

25 aug
tm
18 sept
2018

Ook in het
MUSEON
De onderduikkinderen van 'tante Zus'
tm **23 sept 2018**
Ru Paré als verzetsheldin!

Pulchri Studio
Lange Voorhout 15
Den Haag
open: di-zo van 12-17 uur

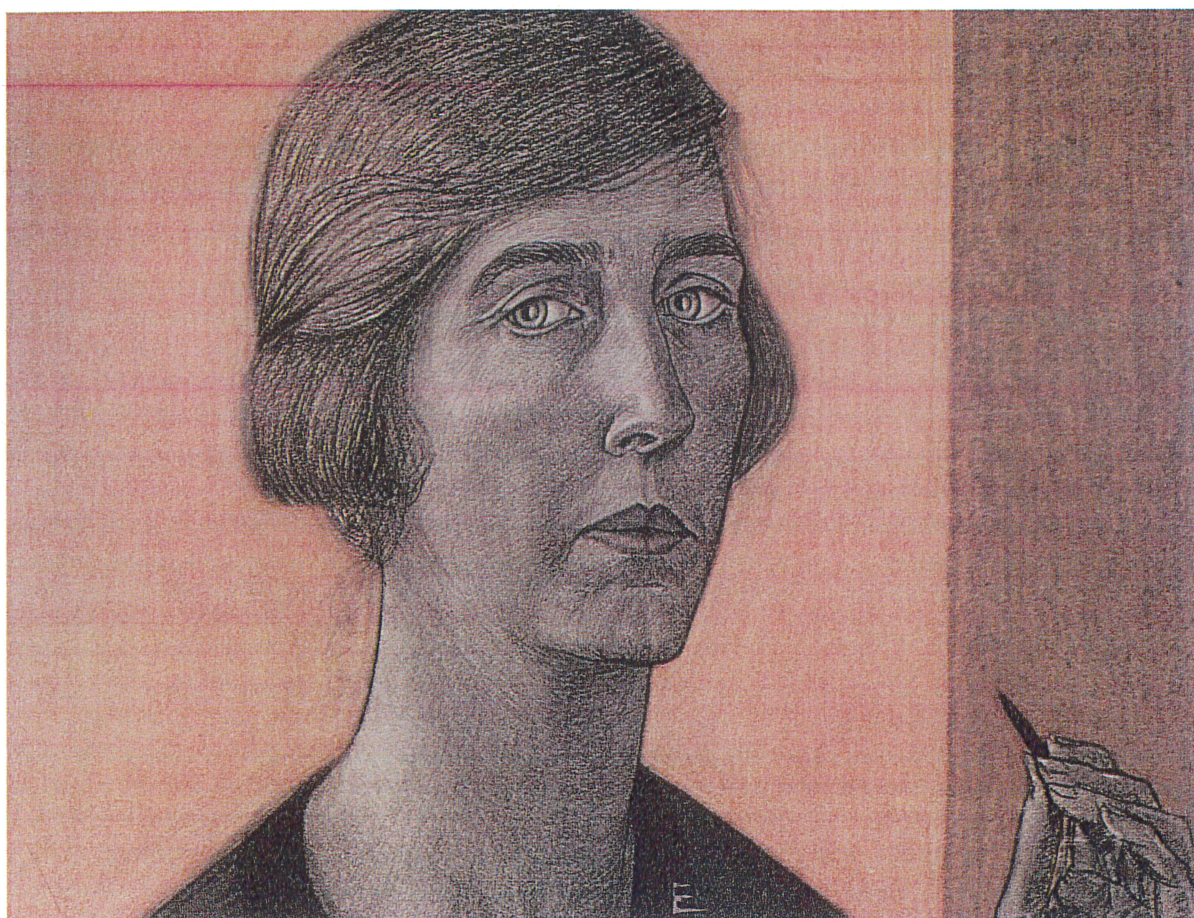
GRAVIN VAN BYLANDT STICHTING
Den Haag
Theodora Versteegh Stichting

PULCHRI
STUDIO

Podium Pulchri

in gesprek met:

Wim Willems over Ru Paré

Wim Willems spreekt over de Ru Paré tentoonstelling, die van 25 augustus t/m 16 september te zien is in de Mesdagzaal van Pulchri Studio.

Mesdagzaal | zondag 9 september | 16:00 uur | gratis toegang

Tevens spreekt Wim Willems op 14 september om 20:00 uur bij de Haagse Kunstkring.

www.pulchri.nl

Ru Paré (rechts) in het atelier van Albert Roelofs, Scheveningen 1920.

Verzetsheldin met schilderkist

Ze liet zich er niet op voorstaan dat ze in de oorlog 52 Joodse kinderen redde. Met een biografie en een duo-expositie wordt Ru Paré - Tante Zus voor haar onderduikkinderen - aan de vergetelheid onttrokken.

Door **Bart Dirks**

Wie wordt gevraagd naar verzetshelden uit de Tweede Wereldoorlog, denkt al snel aan de *Soldaat van Oranje* en het *Meisje met het rode haar*. De boeken over Erik Hazelhoff Roelfzema en Hannie Schaft werden verfilmd, de musical *Soldaat van Oranje* wordt al bijna acht jaar onafgebroken opgevoerd.

Maar ook 'De verzetsheldin met schilderkist' moet zich in het collectieve geheugen nestelen, als het aan biograaf Wim Willems ligt. Ru Paré zette een landelijk netwerk van onderduikadressen op en wist zo 52 Joodse kinderen te redden. In de schilderkist van 'Tante Zus', zoals de kinderen haar kenden, zat een dubbele bodem. Daardoor kon ze op haar fiets kleding, bonkaarten en speelgoed voor de kinderen vervoeren. Alle 52 kinderen hebben de oorlog overleefd.

Ru Paré (1896-1972) is een 'iconische verzetsheld' naast de Soldaat van Oranje en het Meisje met het rode haar, stelt Willems, emeritus hoogleraar sociale geschiedenis aan de Universiteit Leiden. 'Ze staat staat symbool voor al die onzichtbare vrouwen die zoveel goeds hebben gedaan tijdens de oorlog, maar er nooit over hebben gepraat. Je hebt een boek of een film nodig om dergelijke bijzondere persoonlijkheden aan de vergetelheid te onttrekken.'

En dat lijkt, langzaam maar zeker, te gebeuren sinds in april Willems' biografie verscheen. Hij slaagde er tijdens zijn onderzoek in tientallen 'onderduikkinderen van Tante Zus' te traceren en te spreken. Een aantal van hen is na de oorlog naar Israël geëmigreerd. Bij de boekpresentatie in Den Haag kwamen ze voor het eerst bij elkaar om elkaar te ontmoeten en herinneringen uit te wisselen. Ze legden bloemen bij het Kindermonument, dat herinnert aan de 2.061 Haagse kinderen die tijdens de oorlog zijn vermoord.

Daarbij is het niet gebleven. Het educatieve Haagse museum Museon heeft op basis van de biografie een tentoonstelling gemaakt over Ru Paré en haar onderduikkinderen. Later zal deze expositie ook elders in Nederland te zien zijn. En vanaf 25 augustus toont het Haagse schilderkunstig genootschap Pulchri vijftig werken van Ru Paré - en wordt stilgestaan bij haar leermeesters.

Henrica Maria Paré werd geboren in het Gelderse Druten. In 1919 verhuisde ze naar Den Haag om bij bekende kunstenaars in de leer te gaan. Ze sloot zich in 1921 aan bij de Haagsche Kunstkring en werd er bestuurslid - in die tijd uitzonderlijk in de door mannen gedomineerde kunstwereld. Ze raakte bevriend met zangeres Do Versteegh en kreeg een relatie met de (getrouwde) Joodse drukker Henri Lankhout. Het waren de twee grote liefdes in haar leven.

Toen de Duitsers in 1942 van alle kunstenaars en culturele organisaties eisten dat ze zich aansloten bij de Kultuurkamer, weigerde ze. Het betekende dat ze niet kon exposeren of haar werk kon verkopen. Maar als dochter uit een bemiddeld gezin kon ze leven van de erfenis van haar ouders.

Ru Paré pleegde geen verzet door geweld te gebruiken. 'Ze was onzichtbaar, hield haar mond en liet zich ook na de oorlog niet voorstaan op haar daden', zegt Wim Willems. 'Vrouwen zoals Ru Paré zijn het cement van het verzet. Je kunt niet veel levens redden met openlijke geweldpleging. Dat leidde doorgaans tot represailles en het oprollen van het netwerk. Ru Paré ontfermde zich in stilte over kinderen uit een bevolkingsgroep die destijds werd gedemoniseerd, zoals nu gebeurt met moslims of Syrische vluchtelingen. Ik wil niet al te evangelistisch klinken, maar ik vind haar verhaal een hoopvolle boodschap.'

Na de oorlog bleef ze zich bekommeren om 'haar' onderduikkinderen. In de jaren zestig ging ze geregeld naar Israël, bijvoorbeeld om een bruiloft bij te wonen. Zo raakte ze in de ban van de Negev-woestijn, waarvan ze veel schetsen en schilderijen zou maken. Ze deelde een huis met Do Versteegh in het Haagse Statenkwartier, tot Do in 1970 stierf. Ru Paré zou twee jaar later overlijden.

'Haar verhaal gaat over kunst, moed en misschien nog wel het meest over de liefde', zegt Willems. 'Haar agenda maakte duidelijk dat ze een romantische vriendschap met Do had. Ze hield van een vrouw, en tot de dood van drukker Henri Lankhout, ook van een man. Hoe deed ze dat, werd ze niet verscheurd?'

Ondanks zijn zoektocht heeft Willems het gevoel Ru Paré niet volledig te doorgronden. 'Ze reisde veel, soms wekenlang, om in Spanje en Frankrijk schetsen te maken. Ze schreef honderden briefjes aan Do, maar nooit zat er een reflectie of een persoonlijke ontboezeming tussen. Uit haar agenda's valt op te maken wat voor jaloersmakend sociaal leven ze leidde. Maar je komt helaas weinig te weten over haar drijfveren.'

Ook de onderduikkinderen wisten niet heel veel meer van Ru Paré. Nee, ze was niet van het knuffelen, wel verzorgend, altijd loyaal, attent. 'Ze was een energieke vrouw, niet stuk te krijgen, dat wordt door iedereen bevestigd. Ze was niet onbezonnen, maar wel onverschrokken. Ze had een groot bewustzijn, maar geen groot ego.'

In 1968 kreeg ze in Israël de titel 'Rechtvaardige onder de Volkeren', een onderscheiding voor niet-Joden die Joden tijdens de Holocaust hebben gered. Waarom ze ook na de oorlog weinig prijs gaf over haar verzetsdaden? Willems heeft er twee verklaringen voor. 'Er is hard gevochten over het Joods zijn van de onderduikkinderen, die in veel gevallen hun ouders waren verloren. Zowel Joodse als niet-Joodse organisaties eisten de voogdij op. Ru Paré ging telkens op haar eigen oordeel af en ging soms keihard tegen beslissingen in. In zo'n situatie ga je niet veel onthullen, dat kan gevaarlijk zijn.'

De tweede verklaring is pijnlijker. 'Na de oorlog was er in Nederland simpelweg geen oor voor wat er met de Joodse burgers was gebeurd. Haar verhaal zou op droge aarde zijn gevallen.'

Zelfportret van Ru Paré (1928).
Foto Frank Jansen

Ze was onzichtbaar, hield haar mond en liet zich ook na de oorlog niet voorstaan op haar daden

Wim Willems
biograaf van Ru Paré

Wim Willems, Verzetsheldin met schilderkist. Uitgeverij Boom. 352 pagina's, 25 euro.

De expositie 'De onderduikkinderen van Tante Zus' in het Museon loopt t/m 23 september.

De expositie 'Ru Paré, een vergeten kunstenares' in Pulchri Studio is van 25 augustus t/m 16 september.

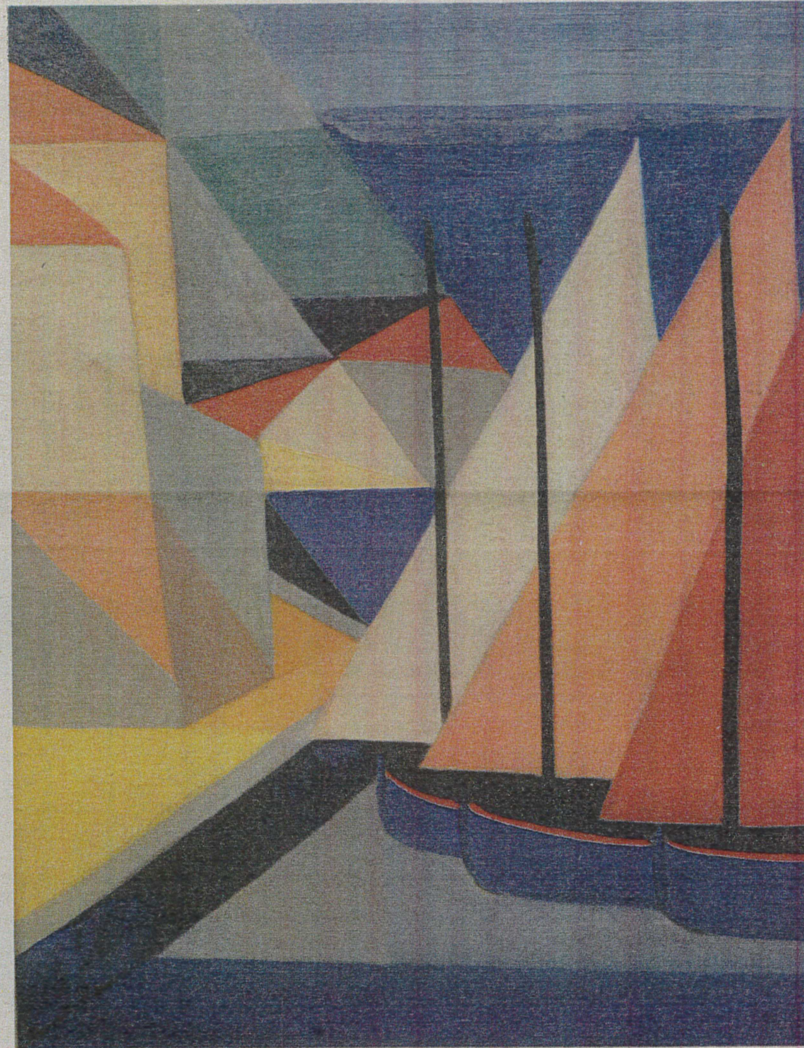

HET ANDERE NIEUWS OVER DE STAD

SCHEVENINGEN | BASILICUM | GASTROPUB | EN MEER....

Het kleinere werk van Ru Paré

Het kleinere werk van Ru Paré

Ru Paré, 'Schepen in haven'. | Particuliere collectie

Ru Paré, 'Zelfportret'. | Collectie Ru Paré Stichting

Scherp getekende portretten, mediterrane havengezichten, kleurige weergaves van planten en bloemen. Een overzicht van het werk van de Haagse kunstenares Ru Paré is nu te zien bij Pulchri Studio.

Door **Herman Rosenberg**

Ze speelde haar rol in de Haagse kunstwereld van vóór en na de Tweede Wereldoorlog. Maar beroemd werd kunstenares Ru Paré (1896-1972) juist door die paar dramatische jaren dat ze niet schilderde. Ze wilde niets te maken hebben met de Kultuurkamer en had bovendien belangrijkere dingen te doen. Als Tante Zus wist zij 52 Joodse kinderen onder te brengen en uit de criminele handen van de bezetter te houden. Ze vormde samen met andere vrouwen 'het cement van het verzet', zoals haar biograaf Wim Willems het uitdrukt.

Uit zijn boek komt Paré naar voren als een onafhankelijke, intelligente en vastbesloten vrouw die ook in haar persoonlijke leven een geheel eigen weg ging. Ze woonde decennialang samen met de concertzanger Do Versteegh, maar beleefde ook nog een romance met Henri Lankhout, directeur van een drukkerij. Dat alles maakt nieuwsgierig naar haar kunstenaarschap, naar haar 'kleinere werk', naast de grote opdracht van het levens redden.

De Ru Paré Stichting, opgericht om Paré's nagedachtenis te eren, zorgt er nu met een overzicht van haar werk voor dat we haar ook als kunstenares kunnen leren kennen. De grote Mesdag-zaal van Pulchri is gevuld met zeer uiteenlopende schilderijen en tekeningen. Er is nauwelijks zoiets als een eigen signatuur te ontdekken. Daarvoor is het beeld te divers. Maar Paré hoefde ook niets en kon zich permitteren dilettant te blijven. Ze was door familiekapitaal financieel onafhankelijk.

Krachtige tekeningen

Het indrukwekkendste werk ontstond vroeg, dat wil zeggen vóór de oorlog. Fraaie, getekende zelfportretten en portretten van onbekenden, zoals een vissersvrouw, behoren tot het meest pregnante dat Paré heeft gemaakt. In die krachtige tekeningen is duidelijk de invloed van Jan Toorop te herkennen, die haar onderrichtte in zijn atelier aan de Van Merlenstraat. Ze kreeg ook les van Albert Roelofs en Willem van Konijnenburg. In 1926 had Paré een debuutexpositie bij de Haagse galerie De Sirkel. Kort daarna werd ze lid van de Haagse Kunstkring. In Frankrijk, waar Paré geregeld naartoe reisde, ontstonden kleurige, mild-kubistische havengezichten, waarvan er een aantal op de tentoonstelling te zien is.

Wat ze veel heeft gedaan en ook na de oorlog weer oppakte, was het schilderen van bloemen, planten en grassen. Zo ontstond een bijzonder soort stillevens: geen geordende natuur op een tafel, zoals gebruikelijk in dit genre, maar eerder natuurtaferelen. Ook schilderde ze vanaf de jaren vijftig landschappen, onder meer in Israël, in een lossere stijl. Wim Willems waagt zich in zijn biografie heel welwillend aan een vergelijking met Van Gogh, wegens de lossere toets en het gebruik van het paletmes. Dat gaat wel erg ver. Maar het lijkt er inderdaad wel op dat Ru Paré in de leegte van de Negev-woestijn 'opnieuw zin kreeg om serieus aan het werk te gaan'. Ze reisde overigens naar Israël om daar haar intussen volwassen geworden geredde kinderen te bezoeken. De oorlog bleef daarmee indirect toch richting geven aan het leven van de kunstenares.

Paré kon zich permitteren dilettant te blijven

'Ru Paré, een vergeten kunstenares', t/m 18 september, Pulchri Studio; lezing over Paré door Wim Willems, vrijdag 14 september, 20.00 uur, Haagse Kunstkring, reserveren: 070 364 75 85.
'De onderduikkinderen van Tante Zus', t/m 23 september, Museon. Meer informatie: www.pulchri.nl en www.haagsekunstkring.nl

Ru Paré (1896-1972)

Tentoonstelling over een Haagse schilderes en verzetsheldin

Kunstenares Ru Paré woonde en werkte vanaf 1919 in Den Haag. Ze bouwde een netwerk in Haagse culturele kringen op, dat tijdens de Tweede Wereldoorlog goed van pas zou komen. Paré rolde in 1942 in het verzet en zou vele Joodse kinderen van deportatie redden. Auteur Wim Willems schreef een biografie over deze vergeten kunstenares en verzetsheldin, dat wordt begeleid door een dubbel-tentoonstelling. Het Museon belicht Paré's verzetsverleden en Pulchri toont haar artistieke werk.

Henrica Maria Paré werd in Druten geboren en kreeg net als veel meisjes in die tijd de bijnaam 'Zus'. Vanaf haar 18de volgde ze lessen bij schilder Jan van Vucht Tijssen. In 1919 verhuisde Zus naar Den Haag, waar ze de zangeres Theodora (Do) Versteegh leerde kennen, een vriendin voor het leven. Ze vestigde haar atelier in Van Beuningenstraat 75 en volgde lessen bij Albert Roelofs, Willem van Konijnenburg en Jan Toorop. In 1926 organiseerde Zus een debuutexpositie bij de Haagse galerie De Sirkel. Kort hierna werd ze lid van de

Dorpsgezicht, na 1945, privécollectie

Planten, 1919-1972, collectie RCE

Leerlingen in het atelier van Albert Roelofs, met rechts Ru Paré, 1920, album Bieruma Oosting, collectie RKD, Den Haag

Vrouwenprofiel, 1919-1940, collectie Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, objectnr. AB6934

Haagsche Kunstkring, waarin ze een actieve rol als secretaris zou gaan spelen. Onder haar nieuwe artistieke naam 'Ru Paré' exposeerde ze tot 1941 in diverse galeries en musea. Ook reisde ze regelmatig naar Frankrijk, waar ze graag havengezichten vervaardigde.

Verzet

In 1942 weigerden Paré en Versteegh om lid te worden van de Kultuurkamer. Kort daarna zouden ze actief in het verzet worden. Bij haar toetreding tot de Kunstkring had Paré de Joodse drukker Henri Lankhout leren kennen, met wie zij een relatie kreeg. Hij overleed in 1938, maar ze hield contact met zijn gezin en zag hoe dit getroffen werd door de anti-Joodse maatregelen van de bezetter. Toen ze de vraag kreeg om zijn kleindochter Hanneke te helpen onderduiken, aarzelde ze geen moment. Hierna klopten steeds meer ouders bij Paré aan voor hulp.

Zij wist via haar culturele netwerk vele onderduikadressen te vinden in Den Haag en elders in Nederland. Rijdend op haar Fongers fiets met schilderskist achterop wekte de kunstenares geen argwaan. Zo bracht ze kinderen onopgemerkt naar veilige locaties en smokkelde ze bonkaarten, geld, kleding en speelgoed naar hen toe. Uiteindelijk zou ze onder de schuilnaam 'tante Zus' 52 Joodse kinderen helpen overleven.

Kunst in vrijheid

Na de bevrijding pakten Paré en Versteegh hun artistieke activiteiten weer op. In 1945 kreeg Paré bij de expositie 'Kunst in vrijheid' in het Rijksmuseum de Gerrit van der Veen-medaille uitgereikt voor haar verzetswerk. In 1948 exposeerde ze in de Haagse Kunstzaal Plaats. Haar kleurenpalet was inmiddels veranderd en fantasie kreeg nu meer ruimte in haar oeuvre. Een jaar later dong ze mee naar Pulchri's Jacob Maris Prijs, maar werd niet bekroond. Ook werd ze lid van het Haagse genootschap Oefening Kweekt Kennis, dat bij Pulchri bijeenkwam. Ze bleef schilderen, maar haar ambities stonden nu op een lager pitje.

Na de oorlog hield Paré een leven lang warm contact met 'haar' kinderen. Een aantal emigreerde naar Israël, waar ze hen opzocht. Uit die periode dateren haar schilderijen van de Negev woestijn. In 1968 ontving Paré voor haar verzetswerk een onderscheiding van Yad Vashem. Deze daadkrachtige kunstenares vertegenwoordigt het onderbelichte aandeel van vrouwen in het verzet en verdient juist in 2018, het Jaar van het Verzet, alle aandacht.

AUDREY WAGTBERG HANSEN

De onderduikkinderen van 'Tante Zus' - Ru Paré, schilderes en verzetsheldin (1896-1972)
Museon, 26 april t/m 23 september:

Oeuvretentoonstelling Ru Paré, schilderes en verzetsheldin (1896-1972)
Pulchri Studio, 25 augustus t/m 16 september

Biografie Ru Paré door Wim Willems, 2018.
Over de auteur: Audrey Wagtberg Hansen is kunsthistorica bij bureau Kroon & Wagtberg Hansen, en gastconservator van de dubbeltentoonstelling over Ru Paré. Van 1995 tot april 2018 was zij tevens als galeriemedewerker bij Pulchri Studio betrokken.

BEELDMATERIAAL PUBLICATIE WIM WILLEMS OVER RU PARÉ

Herkomst afbeeldingen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), diverse particuliere collecties.

PORTRETTEN RU PARÉ

BEELDMATERIAAL PUBLICATIE WIM WILLEMS OVER RU PARÉ

Herkomst afbeeldingen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), diverse particuliere collecties.

PORTRETTEN

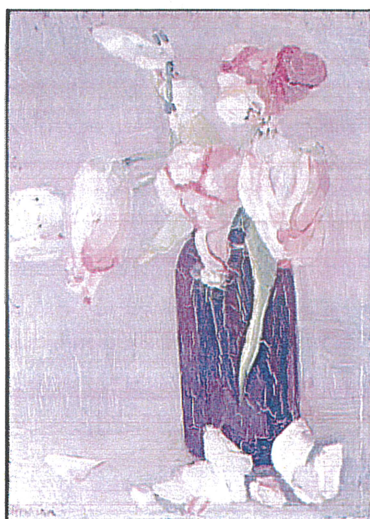
BEELDMATERIAAL PUBLICATIE WIM WILLEMS OVER RU PARÉ

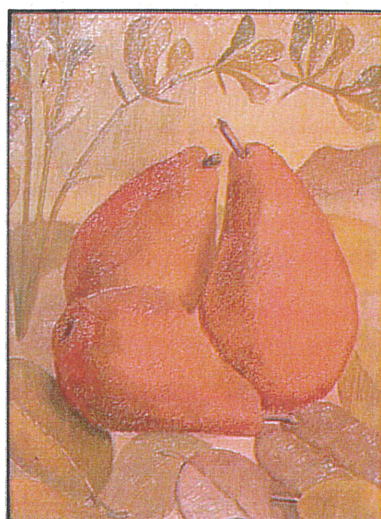
Herkomst afbeeldingen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), diverse particuliere collecties.

STILLEVENS

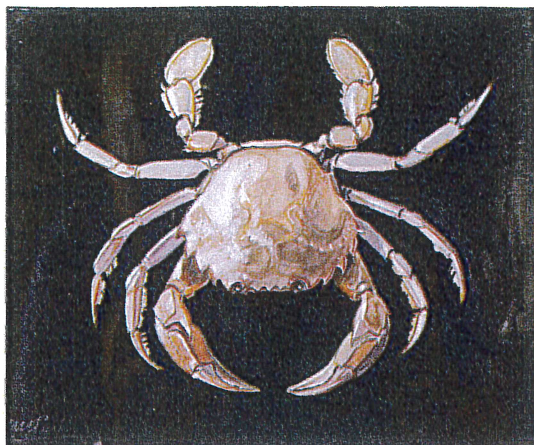

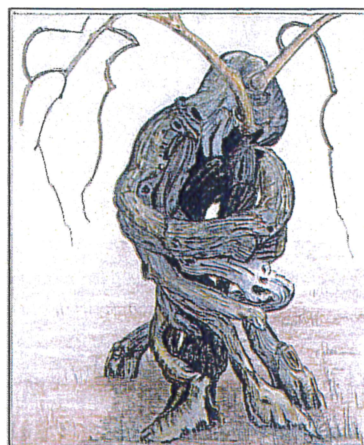
BEELDMATERIAAL PUBLICATIE WIM WILLEMS OVER RU PARÉ

Herkomst afbeeldingen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), diverse particuliere collecties.

FLORA EN FAUNA

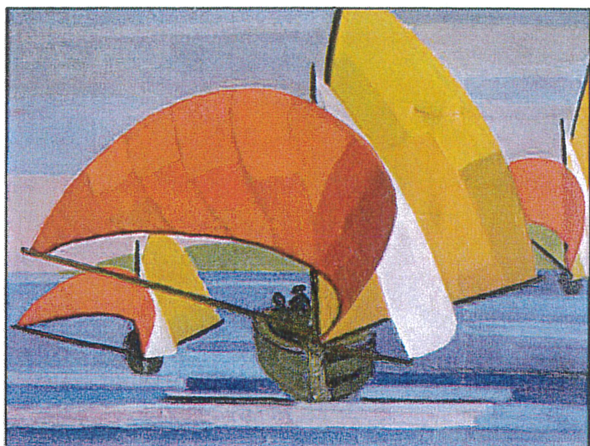

BEELDMATERIAAL PUBLICATIE WIM WILLEMS OVER RU PARÉ

Herkomst afbeeldingen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), diverse particuliere collecties.

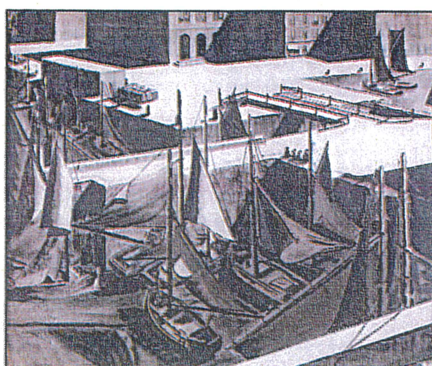
HAVENGEZICHTEN

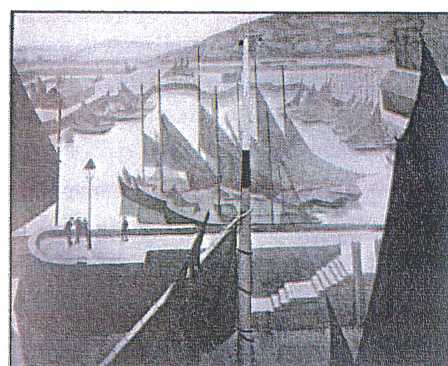

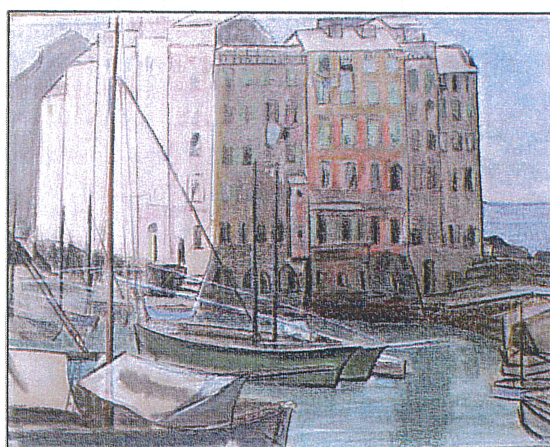

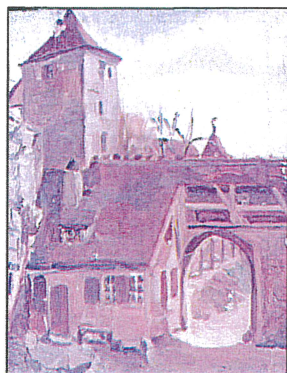

BEELDMATERIAAL PUBLICATIE WIM WILLEMS OVER RU PARÉ

Herkomst afbeeldingen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), diverse particuliere collecties.

REIZEN NAAR HET ZUIDEN

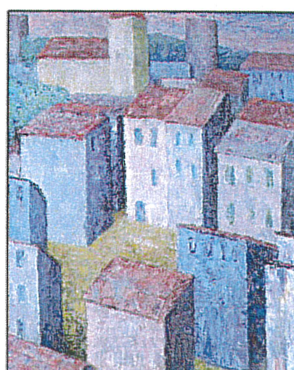

BEELDMATERIAAL PUBLICATIE WIM WILLEMS OVER RU PARÉ

Herkomst afbeeldingen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), diverse particuliere collecties.

NEGEV WOESTIJN

Stuurgroep Ru Paré Stichting:

Hanneke Gelderblom - Lankhout
Paul Lankhout
Jan-Ewout van der Putten
Wim Willems.

Projectgroep:
Marieta Reyerkerk (Pulchri)
Marie Christine van der Sman (museon)
Gert-Jan van Rijn (museon)
Audrey Wagtberg (museon)

zie ook RuParé.nl

Rijksdienst v h Cultureel Erfgoed
~~ht~~ kennis.cultureelerfgoed.nl
(Wim Willems biografie over Ru Paré)
Uitgeverij Boom, april 2018
titel: "Verzetsheldin met schilderlust
"het leven van Ru Paré

Hartelijke groet + sukses.
Marti van Spronsen!